

Valtion vuoden 2019 budjettiesityksen

(=kuntatalousohjelman)
kuntatalousvaikutukset

Reijo Vuorento
20.9.2018
Twitter: @Reijosergio

Tiivistelmä 1/2
= osa hallituksen budjettipäätöstä

Kuntatalousohjelma vuodelle 2019

Syksy 2018

Valtiovarainministeriön julkaisu – 26a/2018

Valtion toimenpiteet vuonna 2019 – kustannustenjaon tarkistus alentaa valtionosuutta

Kokonaisuutena valtionapuihin kunnille osoitetaan ensi vuoden talousarvioesityksessä 10,5 mrd. euroa, josta laskennallisten valtionosuudet ovat 9,5 mrd. euroa. **Valtionavut vähenevät 3 prosenttia vuodesta 2018. Valtion vuoden 2019 talousarvioesitykseen sisältyvien toimenpiteiden arvioidaan yhteensä heikentävän kuntataloutta 254 milj. euroa vuoteen 2018 verrattuna.** Tästä suuri osa selittyy negatiivisella kuntien ja valtion välisellä kustannustenjaon tarkistuksella. **Valtio kohdistaa vuonna 2019 lisämäärärahaa lastensuojeluun ja lapsiperheiden kotihoitoon 15 milj. euroa ja 1 milj. euroa vanhusten kotihoitoon. Rintamaveteraanien kotona asumista tukeviin palveluihin osoitetaan 40 milj. euroa. Lukiokoulutuksen uudistamiseen, uuden lukiolain toimeenpanoon ja lukiokoulutuksen laadun kehittämiseen osoitetaan yli 10 milj. euroa. Varhaiskasvatuksen tasa-arvon ja osallistumisasteen edistämiseen kohdennetaan 10 milj. euroa valtionavustuksia.** Avustuksen tavoitteena on pienentää ryhmäkokoja ja palkata lisähenkilöstöä haasteellisilla alueilla toimiviin päiväkoteihin. **Kokeilua viisivuotiaiden maksuttomasta varhaiskasvatuksesta jatketaan, ja siihen kohdistetaan 5 milj. euroa.**

Tiivistelmä 2/2

= osa hallituksen budjettipäätöstä

Kuntatalousohjelma vuodelle 2019

Syksy 2018

Valtiovarainministeriön julkaisu – 26a/2018

Hallitusohjelman liitteen 6 mukaisten toimenpiteiden, joista merkittävimpiä ovat erikoissairaanhoidon alueellinen keskittäminen, omais- ja perhehoidon kehittäminen ja vanhuspalvelujen laatusuositus, toimeenpano jatkuu vuonna 2019. Näihin liittyen peruspalvelujen valtionosuuteen tehdään toimenpiteiden arvioituja säästöjä vastaavat vähennykset. Säästöjen toteutuminen riippuu kuntien ja kuntayhtymien ratkaisuksista sekä mahdollisuuksista toteuttaa säästöjä aikaansaavia uudistuksia. **Valtionosuuksia alentaa 213 milj. eurolla valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus, joka tehdään vuoden 2016 tilastotietojen perusteella. Indeksikorotuksen jäädytys vähentää 91 milj. eurolla peruspalvelujen valtionosuutta ja 14 milj. eurolla opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan kunnille maksettavia valtionosuuksia.** Kevään julkisen talouden suunnitelman mukaisesti kuntatalouden kannustinjärjestelmien valmistelua jatketaan. **Vuoden 2019 talousarvioesitykseen sisältyy 30 milj. euron siirto peruspalvelujen valtionosuudesta kuntien digitalisaation kannustinjärjestelmään.** Ensi vaiheessa avustuksia on tarkoitus myöntää kunnille ja kuntayhtymille etenkin henkilöstö- ja taloushallinnon digitalisointiin. Käyttötalouden kustannusten kannustinjärjestelmää koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskuntaan syysistuntokaudella 2018. Tätä kannustinjärjestelmää on valmisteltu maakunta- ja sote-uudistuksen jälkeisen kunnan tehtävä- ja kustannusrakenteeseen, joten se voidaan ottaa käyttöön aikaisintaan vuonna 2022.

Kuntien ja kuntayhtymien valtionavut vähenevät 3 %

Kuntien ja kuntayhtymien valtionavut, milj. euroa

	2017	2018	2019	Muutos 2018- 2019, %
Laskennalliset valtionosuudet	9 539	9 627	9 538	-0,9 %
VM, peruspalvelujen valtionosuus	8 606	8 577	8 491	-1,0 %
OKM	933	1 051	1 047	-0,3 %
Muut valtionavut	1 000	1 199	965	-19,5 %
Valtionavut yhteensä	10 539	10 826	10 502	-3,0 %

- Muiden valtionapujen vähentymistä selittää muun muassa maakunta- ja sote-uudistuksen valmisteluun liittyvien valtionapujen siirtyminen vuonna 2019 kuntataloudesta maakunnille sekä hallituksen kärkihankkeiden päättymisen.

Peruspalvelujen valtionosuus vuonna 2019

- Peruspalvelujen valtionosuuteen ehdotetaan 8 491 milj. euroa, joka on 86 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2018 varsinaisessa talousarviossa.
- Valtionosuutta vähentävät muun muassa:
 - » hallitusohjelman mukaiset toimet kuntien tehtävien vähentämiseksi (33 milj. euroa),
 - » kilpailukyky sopimukseen liittyvä valtionosuuden vähennys (29,5 milj. euroa lisävähennystä vuoden 2018 tasoon verrattuna),
 - » valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus (213 milj. euroa).
- Hallitusohjelman mukaisesti peruspalvelujen valtionosuuteen ei tehdä indeksikorotusta vuodelle 2019 (säästö 91 milj. euroa).
- Kuntien valtionosuuden harkinnanvaraiseen korottamiseen on tarkoitus käyttää 10 milj. euroa.
- Kuntien digitalisaation kannustinjärjestelmään siirretään 30 milj. euroa.

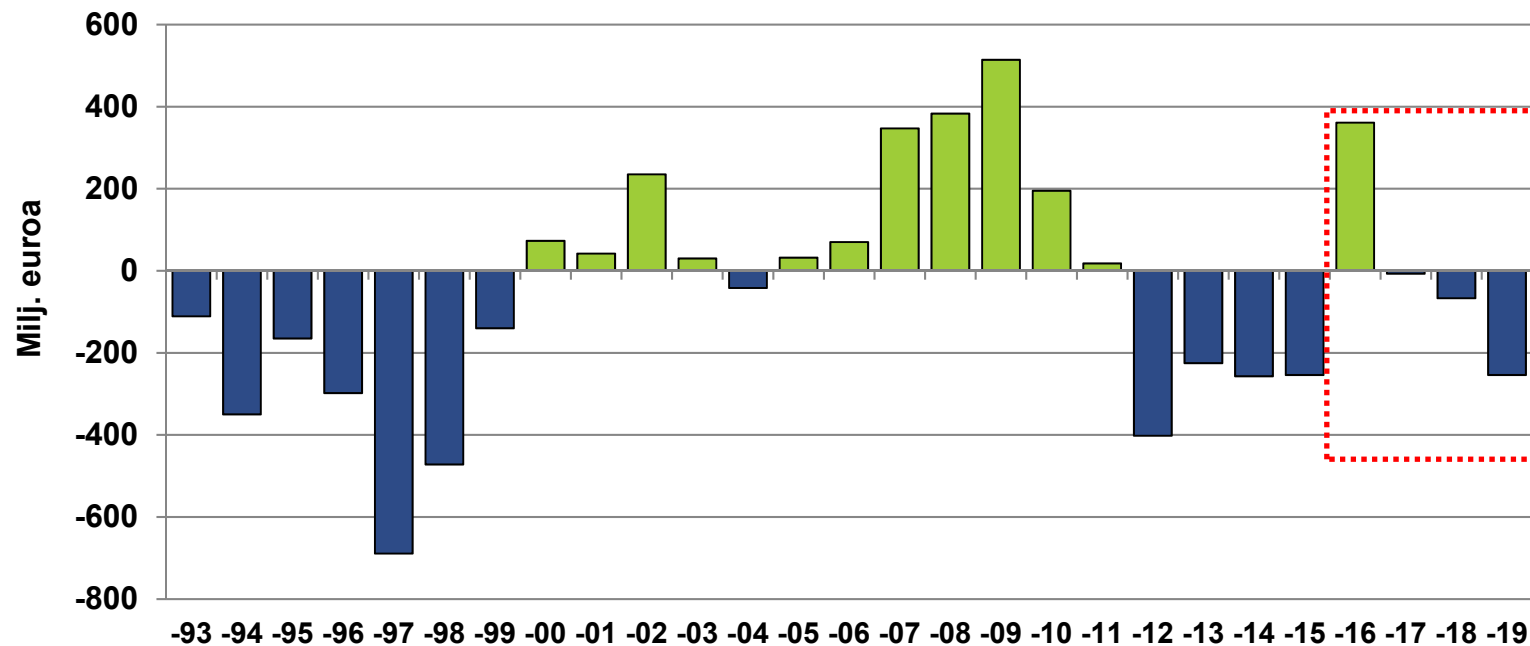
Peruspalvelujen valtionosuus vuonna 2019

- Valtionosuutta korottavat muun muassa:
 - » kuntien verotulomenetysten kompensatio (223 milj. euroa),
 - » asukasluvun ja laskentatekijöiden muutos (25 milj. euroa).
- Lastensuojeluun ja lapsiperheiden kotiapuun osoitetaan 15 milj. euron lisäys ja vanhusten kotihoitoon ja veteraanien kotiin vietäviin palveluihin 1 milj. euron lisäys.
- Valtionosuusprosentti nousee 25,37 prosenttiin, joka on 0,03 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuonna 2018. Muutos johtuu kuntien uusista ja laajenevista tehtävistä, joihin myönnetään 100 prosentin valtionosuus.

Muita toimenpiteitä vuoden 2019 TAE:ssä

- Rintamaveteraanien kotona asumista tukeviin palveluihin 40 milj. euron lisämäärärahaa.
- Pitkäaikaistyöttömien määräraikaista eläketukea jatketaan.
- Lukiolain uudistamisesta aiheutuviin kustannuksiin osoitetaan 0,4 milj. euroa vuonna 2019 (100 % valtionosuus). Lisäksi uuden lukiolain toimeenpanoon ja lukiokoulutuksen laadun kehittämiseen ehdotetaan 10 milj. euroa.
- Varhaiskasvatuksen tasa-arvon ja osallistumisasteen edistämiseen kohdennetaan 10 milj. euroa.
- Kokeilua viisivuotiaiden maksuttomasta varhaiskasvatuksesta jatketaan, ja siihen kohdistetaan 5 milj. euroa.
- Liikkuva koulu - ja Liikkuva opiskelu -toimintaan 2,5 milj. euroa.
- Ammatillisen koulutuksen uudistuksen toimeenpanoa jatketaan. Sitä tuetaan edelleen 15 milj. eurolla vuonna 2019.

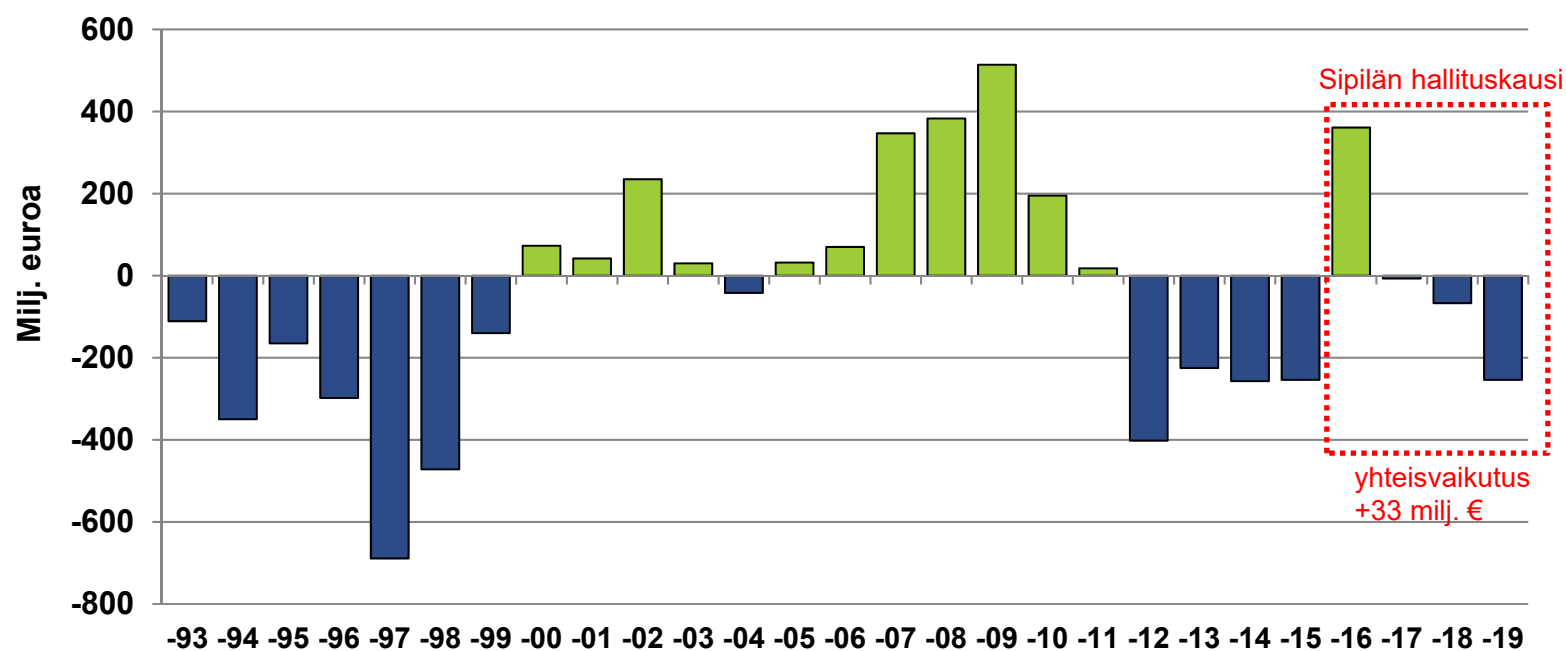
Valtion toimenpiteiden vaikutus kuntatalouteen

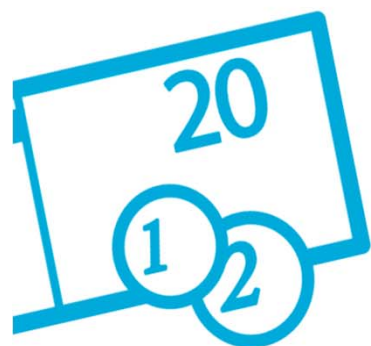
- Valtion toimenpiteiden yhteisvaikutus on vuoden 2019 talousarvioesityksessä 254 milj. euroa kuntataloutta heikentävä.
- Suurin osa heikennyksestä selittyy lakisääteisellä kustannustenjaon tarkistuksella, joka ei ole varsinainen päätösperäinen toimenpide.

Valtion toimenpiteiden vaikutus kuntatalouteen

Hallitusohjelman ja kehysriihen vaikutukset kuntien talouteen

Toimenpide	Hallituksen tavoite/arvio	Kyselyn tulos
Erikoissairaanhoidon tehostaminen	260 M€	yli 250 M€ saavuttamatta
Työajanpidennys	216 M€	noin 200 M€ saavuttamatta
Varhaiskasvatuksen asiakas-maksualenema	91 M€	Maksualeneman ja kompensaaion talousvaikutus yhteensä 65 M€
Uudistuksen valmistelukustannukset	Ei arvioita	24 M€ Vuonna 2018 18 M€ Vuonna 2019

Tiedot perustuvat Kuntaliiton kyselyyn, johon vastasi kesä-elokuun 2018 aikana 89 kuntaa ja kuntayhtymää sekä 11 sairaanhoitopiiriä. Säästöt on arvioitu vuoden 2019 loppuun.

Valtion toimenpiteiden yhteisvaikutus kuntatalouteen Sipilän hallituskaudella

- Sipilän hallituskaudella 2016-2019 valtion toimenpiteiden vaikutus kuntatalouteen on ollut VM:n mukaan **+33 milj. €**
- Kuntaliitto kysyi kunnilta hallituksen säästölakien toteutumisesta sekä vuosina 2017 että 2018. Molemmissa kyselyissä kunnat vastasivat säästöjen jääneen murto-osaan.
- Sipilän hallituskaudella valtion toimien yhteisvaikutus kuntatalouteen on siis VM:n arviota pienempi.

Rahoitusperiaatteen toteutuminen

Kuntatalousohjelmassa rahoitusperiaatteen toteutumista arvioidaan tarkastelemalla yksittäisen kunnan poikkeamaa rahoituksellisesta tasapainosta (toiminnan ja investointien rahavirta) veroprosentiksi muunnettuna.

	Laskennallinen tuloveroprosentin korotuspaine tai alentamismahdollisuus	
Prosenttiyksikköä	2019	2020
	kuntien lukumäärä	kuntien lukumäärä
Korotuspaine yli 3	82	92
Korotuspaine välillä 2-3	40	37
Korotuspaine välillä 1-2	50	51
Korotuspaine välillä 0-1	54	50
Korotuspaine, yhteensä	226	230
Alentamismahdollisuus välillä 0-1	32	34
Alentamismahdollisuus välillä 1-2	24	19
Alentamismahdollisuus välillä 2-3	9	8
Alentamismahdollisuus yli 3	4	4
Alentamismahdollisuus, yhteensä	69	65
Yhteensä	295	295

Vuonna 2019 laskennallista tuloveroprosentin korotuspainetta olisi kolmella neljäsosalla kuntia ja neljäsosalla kuntia korotuspaine olisi yli 3 prosenttiyksikköä.